

УДК 330.341.4:330.322

О. В. Манжура,
 д. е. н., доцент кафедри економічної теорії та прикладної економіки,
 ВНЗ Укоопспілки "Полтавський університет економіки і торгівлі", м. Полтава

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД СТРУКТУРНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ

O. Manzhura,
 Doctor of Economics, Associate Professor of Economics and Applied Economics,
 Poltava University of Economics and Trade", Poltava

FOREIGN EXPERIENCE OF STRUCTURAL-INVESTMENT ECONOMY:
 PROSPECTS FOR UKRAINE

Актуальність статті зумовлена необхідністю проведення структурних реформ, які б сприяли якісному оновленню, модернізації національної економіки. Метою статті є дослідження та узагальнення зарубіжного досвіду структурно-інвестиційного розвитку економіки та застосування його для України. Проведено аналіз законодавчих та нормативних документів щодо структурних змін на різних етапах розвитку України. Встановлено, що основним чинником структурних змін в економіці США став науково-технічний прогрес, який сприяв позитивним трансформаціям на всіх рівнях. Основою структурних зрушень Німеччини було звернення бізнесу до науки, за якою визнано роль головного генератора інноваційних проектів. Велике значення для зміни структури економіки найближчих сусідів Польщі та Румунії відіграли інтеграційні процеси до Європейського Співтовариства. Але всім державам незалежно від географічного розташування чи економічного статусу для здійснення структурних реформ необхідні інвестиційні ресурси. Економіка України потребує не тільки структурних реформи, а й технологічної модернізації, яка неможлива без подолання інвестиційної кризи.

Relevance of the article due to the need of structural reforms that would enhance qualitative renewal and modernization of the national economy. The article is to study and generalization of foreign experience and investment structure of the economy and use it to Ukraine. The analysis of the laws and regulations on structural changes at different stages of development of Ukraine. It was established that the main factor of structural changes in the USA economy began to scientific and technical progress, which contributed to the positive transformation at all levels. The basis of the structural changes Germany was the treatment business to science, was acknowledged as the main generator of innovation. Great value for changing the structure of the economy nearest neighbors Poland and Romania played an integration process into the European Community. But all States, regardless of geographic location or economic status for the structural reforms necessary investment resources. Ukraine's economy requires not only structural reforms, but also technological modernization, which is impossible without overcoming the investment crisis.

*Ключові слова: структурно-інвестиційний розвиток, інвестиції, досвід, структурні зміни.
 Key words: structural and investment development, investment experience structural changes.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

За 25 років незалежності України так і не було проведено структурних соціально-економічних реформ, які б сприяли якісному оновленню, модернізації економічної та соціальної системи. Соціально-економічне життя країни регулюється сумішшю ринкових механізмів та

архаїчних соціальних інституцій, які залишилось у спадок від соціалістичної системи і лише частково адаптовані до нових умов. Застарілий технологічний та інфраструктурний фундамент, фізичне знищення значної частини промислового потенціалу вимагають стратегічних, науково обгрунтованих структурних трансформацій. На оновлення базових механізмів структурного розвитку є всеосяжний запит суспільства, цього вимагають від України наші міжнародні партнери.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ І НА ЯКІ СПИРАЄТЬСЯ АВТОР, ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Структурно-інвестиційний розвитку національної економіки знаходяться в центрі уваги багатьох вчених. Проблема в структурі національної економіки присвячені праці: А. Амоші, Ю. Бажала, В. Бодрова, В. Вишневіського, А. Гальчинського, С. Гасанова, В. Геєця, М. Герасимчука, П. Єщенко, Б. Кваснюка, Ю. Кіндзерського, П. Кухти, С. Мочерного, А. Чухна та інші.

Інвестиційним процесам присвячені дослідження: О. Бєхтеревої, І. Бланка, Є. Бойка, Л. Гриценко, В. Геєця, Б. Данилишина, М. Долішнього, Л. Квятковської, О. Кришана, А. Пересади, В. Пшеничної, П. Сокурена, С. Чистова, Л. Швайки та інших.

Незважаючи на глибокий рівень теоретичного та практичного розкриття зазначених проблем потребує подальших досліджень світовий досвід структурно-інвестиційного розвитку економіки та адаптація його для України.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є дослідження та узагальнення зарубіжного досвіду структурно-інвестиційного розвитку економіки, а також можливості його застосування для структурної перебудови національної економіки.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБГРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Проблеми структурних диспропорцій в національній економіці, на різних етапах розвитку України, мали спроби вирішення через прийняття окремих законодавчих та нормативних документів щодо структурних змін. На початковому етапі (1992—2000 рр.) дії держави спрямовувались на підтримку кризових галузей і регіонів. За відсутності коштів для структурних змін дії державної влади були ситуативними та носили короткостроковий характер. Лише в 1995 році була прийнята, а в наступному році відхилена "Програма структурної перебудови економіки України". На жаль, вона містила лише концептуальні положення реформ. У 1999 році Кабінет міністрів України напрацював проект "Програми структурної перебудови економіки України на середньостроковий період (1999—2003 рр.)". У проекті програми крім концептуальних принципів визначалися пріоритети структурних змін та проголошувався інноваційний тип розвитку. Але більшість державних інвестицій передбачалися для галузей 3-го та 4-го технологічних укладів, що унеможливило досягнення пріоритету інноваційності. З прийняттям у 2000 році ЗУ "Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України" та ЗУ "Про державну програму економічного і соціального розвитку України на 2001 рік" на вищому державному рівні стали розроблятися проекти та прогнози, стратегії соціального та еко-

номічного розвитку. Як наслідок, з'являється проект "Програми структурної перебудови економіки України до 2015 року", стратегія економічного та соціального розвитку на 2004—2015 роки "Шляхом європейської інтеграції". Цими документами визначався довгостроковий характер структурних перетворень, інноваційна модель розвитку, стимулювання наукоємних та високотехнологічних галузей, впровадження ресурсо- та енергозберігаючих технологій. За наслідками реалізації лише частково було здійснено інституційні передумови для структурної перебудови країни. Не сформовано інноваційної моделі економічного розвитку та не досягнуто передбачених якісних характеристик економіки. Програма економічних реформ на 2010—2014 роки "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава" вирішила лише деякі проблеми в розвитку транспортної інфраструктури України, але не призвела до підвищення наукоємності ВВП, припливу прямих іноземних інвестицій, збільшення частки інноваційно активних підприємств.

У найскладніший для країни час, анексія та окупація частини території, неоголошена гібридна війна, указом Президента України введена в дію Стратегія сталого розвитку "Україна-2020". Вона передбачає проведення 62 реформ у різних сферах економічного та суспільного життя країни. Першочерговими завданнями є розвиток оборонно-промислового комплексу, антикорупційна, судова, податкова реформи, проведення дерегуляції та розвитку підприємництва, реформа правоохоронних органів, програма популяризації України в світі.

Стратегія "Україна-2020" реалізується уже більше двох років, але інституційний та економічний ефект від структурних змін стане відчутним лише в перспективі. Зараз є очевидним, що і соціально-економічне реформування і технологічна модернізація здійснюються не так швидко, як планувалось, вони стикаються з серйозними внутрішніми перешкодами, з бюрократичною інерцією та адміністративним консерватизмом, з певним політичним та соціальним спротивом. У суспільстві розгортається гостра дискусія щодо напрямів, змісту та алгоритму здійснення реформ.

Виходячи з цього, є актуальними вивчення, аналіз та застосування досвіду реформ, які здійснювались в інших країнах світу. Дослідження як успішних, так і невдалих сценаріїв змін є актуальними та цікавими для України. Подібний аналіз дає можливість проаналізувати чужі помилки, щоб не повторювати їх та адаптувати до наших умов успішний досвід реформ в інших країнах.

Досвід США говорить про те, що основним чинником структурних змін в економіці став науково-технічний прогрес, який сприяв позитивним трансформаціям на всіх рівнях. Починаючи з 80-х років ХХ ст. причиною структурної трансформації економіки США було значне прискорення темпів науково-технічного прогресу, поява новітніх форм і методів організації, а також управління інноваційними процесами, розширення можливостей адаптації різних сфер господарства країни до нововведень.

Уряд США при визначенні перспектив розвитку економіки вважає пріоритетним використання програмно-цільового методу планування на регіональному рівні.

Контроль над виконання федеральних програм здійснюється на рівні штатів, що дозволяє скорочувати управлінські витрати, більш гнучко й ефективно вирішувати конкретні місцеві проблеми.

Усі штати мають свої стратегічні плани у сфері розвитку науки й технологій. Регіони зосереджуються на реалізації короткострокових програм досліджень і розробок, а також на питаннях комерціалізації технологій, де вони мають перевагу. Ініціатива штатів формується під сильним впливом приватних фірм і відображає знання й потреби місцевих ринків продукції та послуг. Через державно-приватне технологічне партнерство на рівні штатів реалізуються короткострокові проекти з урахуванням місцевих проблем, а на федеральному рівні забезпечується правова основа такої кооперації та відповідність цілей регіональних програм національним інтересам. До завдань урядів штатів входить також налагодження ефективного процесу передання технологій із федеральних лабораторій у приватний сектор, сприяння розвитку приватної промисловості, зміцнення взаємодії у сфері наукових досліджень між академічним співтовариством і приватним сектором. Для контролю цього процесу з боку уряду існує Рада з науки і технологій США (Science and Technology Council of States), створена в 1993 р. Це основний орган, який працює з федеральними міністерствами і відомствами, представляючи інтереси штатів, сприяє розширенню їх участі в федеральних науково-технологічних програмах [1].

Інвестиційне забезпечення атакуючої стратегії здійснення процесів структурно-інвестиційної політики, реалізованої в США, базується на використанні позикових внутрішніх та зовнішніх коштів. Для реалізації цієї стратегії були забезпечені сприятливі стартові умови виходу на ринок, вигідне геополітичне положення, диверсифікована структура виробництва, державна підтримка. Сценарій атакуючої стратегії фінансування структурних перетворень застосовується для регіонів, які характеризуються найбільш сильною та стійкою реакцією на перетворення, в яких реформи здійснюються найшвидшими темпами [2].

Структурна переорієнтація господарства та підвищення ефективності його функціонування супроводжується посиленням ролі і значення нематеріальних елементів виробничих ресурсів американського суспільства — наукових знань, інформації, кваліфікації. Радикальні зміни відбувались у складі та змісті праці, у функціях робочої сили, у співвідношенні об'єктивного та суб'єктивного чинників виробництва, у комбінації його ресурсів. Істотними є зрушення у структурі потреб населення, у технічному базисі не лише виробництва, а й побуту.

Заслугує на увагу досвід структурних змін Німеччини, основою якого стало звернення бізнесу до науки, за якою визнано роль головного генератора інноваційних проектів. У ході структурних реформ важливим моментом став рівень розвиненості і готовності господарської інфраструктури як фактора, що забезпечує здійснення структурних змін. Реалізація великих інфраструктурних проектів забезпечила прогрес у розвитку фундаментальних технологій і науки виробництв, що сприяло формуванню високотехнологічної промисловості.

Для країн Західної Європи, в тому числі й Німеччини, характерна пасивна стратегія фінансування структурно-інвестиційної політики. Вона здійснювалася шляхом залучення меншого обсягу фінансових ресурсів протягом більш тривалого періоду часу. Наприклад, Західна Німеччина в повоєнні роки для підйому національної економіки залучала фінансові засоби населення за проектом Ерхарда. За цим проектом фізичні особи, які вкладали німецькі марки в систему ощадних банків, отримували премії. Застосування такої стратегії посприяло відтворенню економічного потенціалу Західної Німеччини в основному за рахунок внутрішніх засобів [2].

Важливим є досвід Німеччини стосовно переорієнтації економіки на інноваційний розвиток. Він полягає в підтримці практичної співпраці між наукою та бізнесом, розширенні мереж кооперації та об'єднання потенціалу науково-дослідних установ і компаній через створення інноваційних союзів та кластерів. Основними формами взаємодії держави і реального сектору економіки стало створення технопарків, інноваційних центрів, інкубаторів технологій тощо. Це дало можливість поєднати інвестиції з науковим потенціалом університетів та науково-дослідних інститутів [3].

Для покращення умови здійснення НДДКР і прискорення впровадження на практиці інновацій в Німеччині започатковано низку програм та механізмів. Це програми сприяння інноваційній діяльності підприємств малого та середнього бізнесу, підтримки практичної інноваційної діяльності науковців, спеціальні програми підтримки науково-дослідної та інноваційної діяльності, програми підтримки засновників інноваційних компаній. Головною метою державних програм підтримки інноваційної діяльності є розділення ризиків із компаніями або організаціями, які працюють над упровадженням інноваційних продуктів чи послуг. Головною умовою отримання державної підтримки є впровадження нового продукту або послуги, які забезпечують визначний інноваційний "стрибок" порівняно з наявними аналогами в країні чи за її межами, сприяють посиленню конкурентних позицій підприємства на зарубіжних ринках, підвищенню ефективності його діяльності тощо [1].

На особливу увагу заслуговує комплексна програма інноваційного розвитку національної економіки Німеччини до 2020 року "Стратегія високих технологій", затверджена в 2006 році. Яка має на меті закріпити місце Німеччини в групі країн-лідерів в області високих технологій, що є визначальною передумовою стійкого довгострокового економічного росту й успішної реалізації соціальних програм.

"Стратегія високих технологій" складається із двох великих, взаємозалежних між собою тематичних блоків. У першому блоці федеральний уряд виклав найбільш важливі передумови реалізації стратегії:

- 1) новий рівень взаємодій науки й промисловості, які повинні будуватися як відносини стратегічного партнерства;
- 2) економічно більш привабливі рамкові умови для інноваційної діяльності промисловості, насамперед підприємств малого й середнього бізнесу;
- 3) прискорення процесу поширення нових технологій;

4) широке міжнародне співробітництво Німеччини з метою збільшення власного наукового інноваційного потенціалу;

5) достатня кількість кваліфікованих фахівців, здатних вирішувати на всіх рівнях завдання інноваційного розвитку.

У другому блоці федеральний уряд формулює 17 більш "прикладних" стратегій розвитку, розроблених стосовно до окремих секторів інноваційної діяльності (національна безпека, нано і біотехнології, медицина й т.п.). Серйозність своїх стратегічних інноваційних намірів уряд підкріпив додатковими бюджетними асигнуваннями. Тому стратегія — це не тільки набір конкретних і докладно прописаних державних заходів, програм і зобов'язань, але й цілий ряд ініціативних ідей і пропозицій, остаточне вирішення яких може бути досягнуте тільки на основі широкого суспільного діалогу всіх зацікавлених учасників [4].

Ефективна структура національного виробництва Польщі була досягнута за допомогою органічного поєднання ринкових механізмів та державного регулювання. На початку 90-х років вона мала стартові умови подібні до України. Трансформація відносин власності через приватизаційні процеси сприяла розвитку приватного підприємництва, адаптації державних підприємств до ринкових відносин спричинили формування ефективних виробництв, що випускають конкурентоспроможну продукцію на світових ринках. Особливу роль у виробництві високотехнологічної, експортно-орієнтованої продукції в Польщі відіграли іноземні інвестиції. Переважна кількість інвестицій надходила із високорозвинених країн: Німеччини, США і Франції. Розвиток приватного сектору, жорстка конкуренція та цілеспрямована діяльність держави сприяли формуванню раціональної структури національного виробництва протягом перших 10 років реформ. У наступний період вона вже не зазнавала істотних змін.

В удосконаленні структури виробництва, її модернізації і нарощенні обсягів виробництва важливу роль відіграють інвестиції, які цілеспрямовано скеровуються у пріоритетні сфери виробництва, зокрема у промисловість, будівництво, комунальне обслуговування, освіту і охорону здоров'я. Дві третини інвестицій — приватні, решта — видатки державних та місцевих органів. Кошти із державного бюджету забезпечують більше половини видатків у країні на науку та науково-дослідні роботи. Структурна перебудова економіки була спрямована на три основні процеси: лібералізацію, істотне розширення приватного сектора, формування інститутів ринкової економіки та розвиток інфраструктури.

Вступ Польщі до Євросоюзу в 2004 році підвищив попит на польські товари та дав можливість втримати високий рівень прямих іноземних інвестицій. Лише у 2005 році в економіку Польщі було інвестовано 6,7 млрд доларів, у 2006-му — 9,4 млрд доларів, у 2007-му — 11,8 млрд доларів. Крім того, значну підтримку для здійснення структурних реформ було отримано з фондів ЄС (структурних та Фонду згуртування — cohesion fund) [5].

На особливу увагу з точки зору курсу України на децентралізацію заслуговує Польська адміністративно-територіальна реформа. Глибока структурна реформа публічної адміністрації складалася з двох взаємопов'язаних реформ, які проводилися одночасно, — реформи територіального устрою та реформи місцевого самоврядування (децентралізації). Вона стала імпульсом для розвитку регіонів та зробила державне управління ефективним.

Адміністративна реформа у Польщі була успішною та ефективною, оскільки її безпосередніми розробниками стали дослідники, які попередньо працювали над цією темою та виробили оптимальну модель адміністративної системи. Крім глибокого експертного опрацювання моделі реформ, звертає на себе увагу також і широка просвітницька кампанія. Зокрема, поширенням інформації щодо реформи займалася Комісія Місцевого Самоврядування при Громадянському Комітеті та неурядова організація "Фонд розвитку місцевої демократії". Були створені консультаційні та тренінгові центри.

На сьогодні Польща — одна з найбільш розвинених країн Східної Європи, якій вдалося подолати перехідний період та стати впливовим гравцем на європейському просторі.

Розширення ЄС за рахунок східноєвропейських країн в 2004 та 2007 роках мало велике значення для структурної перебудови їх економік. Цей досвід корисний для України, оскільки всі вони пройшли трансформаційний період від планової до ринкової економіки. Структура їх економік була і певною мірою залишається дещо подібною до структури національної економіки України.

Всі вони є промислово-аграрними країнами зі спеціалізацією на металургії, машинобудуванні, харчовій, добувній, хімічній промисловості, а також на сільському господарстві. На початку періоду імплементації угод про європейську асоціацію економіка і торгівля східноєвропейських країн були значною мірою зорієнтована на ринки Росії.

Реформи, проведені центрально- та східноєвропейськими країнами, можна поділити на три групи: 1) країни "шокової терапії" — Польща; 2) країни стабільного поступального розвитку реформ — Чехія, Словаччина, Словенія, Угорщина; 3) країни повільного ходу реформ — Болгарія, Румунія. Найбільших успіхів у проведенні реформ здобули Угорщина, Польща і Чехія.

У Румунії, як і в Україні, ринкові реформи розпочались на початку 90-х років, були хаотичними і не принесли очікуваного ефекту, що ускладнило адаптацію структури виробництва до внутрішніх і зовнішніх ринків. Через що було гостро підняте питання системного реформування румунської економіки. Заходи структурних трансформацій торкнулися всіх секторів національного господарства, але пріоритетом стала розробка нової моделі інтеграції країни до Європейського співтовариства та світового господарства.

Структурні реформи Румунії охоплювали комплекс загальноекономічних і галузевих цілей щодо зміни організаційно-управлінської, технологічної, галузевої і товарної структури матеріального виробництва, санацію економіки від безперспективних і збиткових підприємств та виробництв. Практика реформ підтвердила необхідність поєднання ринкових методів добору найбільш конкурентоспроможних виробництв з державною селективно-локальною підтримкою підприємств.

На державну підтримку могли розраховувати не лише високотехнологічні галузі з певними перевагами в

міжнародному поділі праці, а й трудомісткі галузі (легка промисловість, сільське господарство) з метою уникнути значного структурного безробіття, а також виробництва, що забезпечують внутрішній ринок традиційними споживчими товарами.

Імплементация угоди про асоціацію та вступ Румунії до ЄС зумовив поглиблення структурної реформи виробництва, наближення країни до маастрихтських критеріїв, подолання бідності та регіональних диспропорцій шляхом створення зон пріоритетного розвитку, надання допомоги депресивним регіонам [6].

Сьогодні в Румунії склався досить чіткий механізм реалізації програм структурної переорієнтації економіки, сформувалася система управлінських структур, які координують і контролюють різні елементи цього процесу.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Для впровадження системних реформ в Україні не варто сліпо копіювати чужі реформи, або шукати універсальні формули успіху, але вивчення зарубіжного досвіду дає можливість виділити загальні фактори ефективності реформ для забезпечення структурного розвитку національної економіки.

Аналізуючи зарубіжний досвід структурної переорієнтації економіки доходимо висновку, що формування гармонійної структури українського національного виробництва повинно базуватися на збільшенні частки підприємств, що виробляють кінцевий високотехнологічний продукт (ІТ, авіакосмічна галузь, приладобудування).

Для української відсталої структури економіки потрібні не тільки структурні соціально-економічні реформи, а й технологічна модернізація промисловості та інфраструктури, розвиток нових галузей. Вдалою формою стимулювання економічного розвитку є поєднання масштабної дерегуляції і технологічної модернізації, яка неможлива без подолання інвестиційної кризи. Держава як регулятор структурної переорієнтації та інвестиційних процесів має обрати пріоритети інвестиційної політики, створити однакових умов для всіх інвесторів, стимулювати інвестиційну діяльність через податкові пільги, надання пільгових інвестиційних кредитів, підтримку загального сприятливого інвестиційного клімату.

Формування послідовної та несуперечливої реформаторської політики держави має сприяти створенню ефективного законодавства, прозорості діяльності фіскальних служб, унеможливленню корупції та виведенню ресурсів з тіньового сектору економіки. Структурні реформи неможливі без інститутів, які здатні не тільки ініціювати реформи, а й впроваджувати їх в життя. Особливе значення має широке інформування громадськості щодо процесу реформи та її наслідків для суспільства. Що має сформувати достатньо високий рівень довіри суспільства до реформ, що досягається шляхом прозорості їх реалізації.

Перспективами подальших досліджень є формування інвестиційної стратегії національної економіки для здійснення структурних реформ.

Література:

1. Єгоров Є.С. Програма інноваційного розвитку зарубіжних країн: досвід та досягнення / Є. С. Єгоров // Актуальні питання інноваційного розвитку — 2012. — № 2. — С. 77—83.
2. Кахович О.О. Зарубіжний досвід державного регулювання структурно-інвестиційної політики / О.О. Кахович // Інвестиції: практика та досвід. — 2010. — № 2. — С. 59—62.
3. Ревіка К.А. Розвиток механізмів структурної політики у зовнішньоекономічній сфері національного господарства: автореф. дис... кан. екон. наук: 08.00.03 / К.А. Ревіка; Донбаська державна машинобудівна академія. — Краматорськ, 2016. — 20 с.
4. Андрощук Г.О. Програма інноваційного розвитку економіки Німеччини: стратегія високих технологій / Г.О. Андрощук // Наука та інновації. — Т. 5. — 2009. — № 3. — С. 72—88.
5. Козяк В.Д. Використання досвіду Республіки Польща у процесі трансформації господарської системи України / В.Д. Козяк, О.Р. Саніна // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. — 2013. — № 767. — С. 317—325.
6. Гонта С.В. Структурні трансформації в постсоціалістичних країнах Східної Європи: досвід для України / С.В. Гонта // Науковий вісник Ужгородського університету. — 2015. — Вип. 1 (45). — Т. 3. — С. 38—42.
7. Брусиловська О.І. Економічна трансформація країн східної Європи в умовах членства в Європейському Союзі / О.І. Брусиловська // Вісник Одеського національного університету. — 2008. — № 3. — С. 179—184.

References:

1. Yehorov, Ye. S. (2012), "Innovative development program abroad, and experience", Aktual'ni pytannya innovatsiynoho rozvytku, vol. 2, pp. 77—83.
 2. Kakhovych, O.O. (2010), "Foreign experience of state regulation of structural and investment policy", Investytsiyi: praktyka ta dosvid, vol. 2, pp. 59—62.
 3. Revika, K.A. (2016), "The development of mechanisms of structural policy in the foreign sphere of national economy", Ph.D. Thesis, National economy, Donbass State Engineering Academy, Kramators'k, Ukraine.
 4. Androshchuk, H.O. (2009), "Program of innovative development of the German economy, high-tech strategy", Nauka ta innovatsiyi, vol. 3, pp. 72—88.
 5. Kozyak, V.D. and Sanina O.R. (2013), "Using the experience of Poland in the transformation of the economic system Ukraine", Visnyk Natsional'noho universytetu "L'vivs'ka politekhnika". Menedzhment ta pidpryyemnytstvo v Ukrayini: etapy stanovlennya i problemy rozvytku, vol. 767, pp. 317—325.
 6. Honta, S.V. (2015), "Structural transformation in post-socialist countries of Eastern Europe: experience for Ukraine", Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho universytetu, no. 1, pp. 38—42.
 7. Brusylovs'ka, O.I. (2008), "The economic transformation of Eastern Europe in terms of membership in the European Union", Visnyk Odes'koho natsional'noho universytetu, vol. 3, pp. 179—184.
- Стаття надійшла до редакції 20.02.2017 р.*